

การจัดการเรียนรู้ที่บ้านสำหรับเด็กปฐมวัย
ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
Home-Based Learning for Young Children During
Coronavirus Pandemic (COVID-19)

พรรษา ตระกูลบางกล้า¹

วิมลศักดิ์ สรรคพงษ์²

จุฬารัตน์ รุณจักร³

Phansa Trakulbangkla¹

Wimluk Sankapong²

Chularat Roonajak³

Received: February 28,2022 Revised: February 28,2022 Accepted: May 20,2022

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้านสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) แนวคิดในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้านที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามแนวคิดการเรียนรู้นำ การศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษา โดยจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้องในการเรียนที่โรงเรียนหรือการเรียนที่บ้าน ให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้ โดยใช้แนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านอย่างเหมาะสมตามความพร้อมและความแตกต่างของแต่ละครอบครัว โดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่าง สถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง และ 2) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับปฐมวัยโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน ซึ่งการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้กับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงการกิจวัตรประจำวันของเด็กที่เหมาะสมและยืดหยุ่นได้ การออกแบบกิจกรรมปฐมวัยต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย การสนับสนุนให้เด็กได้เล่น จัดของเล่นที่เด็ก ๆ ชอบให้เด็กมีโอกาสได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และการส่งเสริมการอ่าน ครูมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่บ้านในการโดยการสนับสนุน สื่อการเรียนการสอน การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน การรับการอบรมวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเพื่อการสอน และการสนับสนุนดูแลด้านสุขภาพจิตที่ดีของเด็ก ครูและผู้ปกครอง การจัดการกิจกรรมที่มีคุณภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่ไม่เป็นเพียงการเรียนรู้ผ่านจอเท่านั้น สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัยให้เกิดประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน, เด็กปฐมวัย, สถานการณ์การแพร่ระบาด โควิด-19

¹²³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: pansa0609@gmail.com

Abstract

The education of model of home-based learning for early childhood children in the situation of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic. The objectives of this study were to 1) The concept of guidelines for home-based learning management models that are suitable for early childhood children in the situation of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic by the Ministry of Education has established a policy guideline for teaching management according to the concept of home-based learning. School may be closed but the learning doesn't stop at every level and every educational category by using the guidelines to design the learning activities at home appropriately according to the availability and differences of each family through participation between schools, teachers, and parents and 2) an approach to promoting early childhood learning by a home learning management model. The design of activities that promote early childhood learning must consider the proper and flexible arrangement of children's daily routines. The design of early childhood activities must consider the development of children at each age, encourage children to play, and provide toys that children like to give children the opportunity to play and do activities on their own through the five senses and promote reading. Teachers have a role to support early childhood learning at home by supporting teaching materials, communication between home and school receiving training on how to manage to learn through technology for teaching, and support for child mental health care among teachers and parents. Provide quality activities for young children that are not only learning through screens. Schools and teachers must support learning management and preparation of schools, teachers, and parents effectively.

Keywords: home-based learning, young children, pandemic, COVID-19

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์โรคระบาดที่แพร่เชื้อรวดเร็วเป็นวงกว้างอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในทุกประเทศ องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศการระบาดใหญ่ของโรคโคโรนาไวรัสเป็นการระบาดทั่วโลก และได้ให้คำแนะนำให้ประชาชนทำงานจากที่บ้านและเว้นระยะห่างทางกายภาพเพื่อชะลอการแพร่กระจายของโรค ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกออกนโยบายในการป้องกันการแพร่กระจายของโรค ทั้งมาตรการทางเศรษฐกิจ สาธารณสุข การท่องเที่ยว รวมถึงด้านการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต่าง ๆ ปิดสถานศึกษาและงดการเรียนการสอน จากข้อมูลของ United Nation Educational ระบุว่าในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม 2563 มีนักเรียนกว่า 1.2 พันล้านทุกระดับการศึกษาทั่วโลกได้รับผลกระทบจากการเรียน ในส่วนของการศึกษาปฐมวัยได้รับอิทธิพลจากการปิดโรงเรียนและโรงเรียนปรับการจัดการศึกษาหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษาผ่านรูปแบบออนไลน์เพื่อลดการแพร่กระจายของการระบาด โดยเฉพาะเมื่อไม่สามารถเรียนรู้แบบตัวต่อตัวได้ ผู้ปกครองและครูจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการทางปัญญาและสังคม อย่างไรก็ตาม การนำการเรียนรู้ที่บ้านมาใช้ ทำให้เกิดปัญหาบางประการเกี่ยวกับการควบคุมตนเองเนื่องจากวัยของเด็กและความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อการเรียนรู้ ความเชื่อและทัศนคติของผู้ปกครองในโลกออนไลน์ ผลการเรียนรู้เมื่อเทียบกับการเรียนรู้ในสถานศึกษา และเวลาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูและ

เรียนรู้กิจกรรมพร้อมกับเด็ก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อสนับสนุนเด็กปฐมวัยในการเรียนรู้ผ่านรูปแบบออนไลน์ที่บ้าน (Maria Gayatri, 2020)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับต่าง ๆ จึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับครอบครัว บริบท สภาพเศรษฐกิจและสังคม และความพร้อมของสถานศึกษาและผู้ปกครอง จากรายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ได้กล่าวถึงบทเรียนจากต่างประเทศ พบว่าแต่ละประเทศมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันตามบริบท กล่าวคือ ประเทศจีน ใช้หลักคิด “นอกกรอบ” ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จัดการปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับจังหวะและโอกาส วางแนวทางการดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเป็นการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อแก้ปัญหาและหาทางออกร่วมกัน ประเทศอังกฤษ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาร่วมผลิตสื่อการสอน มีการเผยแพร่บทเรียนทางออนไลน์ตามหลักสูตรการเรียนของเด็กในทุกระดับชั้น เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนสามารถ เข้าถึงการเรียนรู้ได้ รัฐบาลอังกฤษได้มีการสนับสนุนแล็ปท็อป อุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 4G โตะเขียนหนังสือ มอบให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ ส่วนประเทศเกาหลีใต้ มีแนวทางการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์ด้วยกัน 3 รูปแบบ อันได้แก่ (1) การเรียนการสอนแบบทันที (Real Time) ผ่านการใช้การประชุมทางวิดีโอ (Video Conference) (2) การเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระ โดยการใช้วิดีโอที่โรงเรียนเป็นผู้ผลิตเอง และ (3) การเรียนการสอนโดยอาศัยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นฐาน ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้โรงเรียนเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละโรงเรียน และประเทศญี่ปุ่นยึดหลักการสำคัญ 2 ประการอันได้แก่ (1) การบริหารจัดการโดยใช้วิธีเข้าเรียนแบบเหลื่อมเวลา (staggered attendance) ตามหลักการ 3 Cs คือ หลีกเลี้ยงพื้นที่ปิด หลีกเลี้ยงพื้นที่แออัด และหลีกเลี้ยงการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด (2) จัดให้มีวันเข้าเรียนที่โรงเรียน (school attendance day) ในระยะเวลาที่มีการปิดเรียน โดยมอบหมายให้ผู้ปกครองดูแลนักเรียนตามคำแนะนำของโรงเรียน ทั้งนี้ ยังมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลายประเทศได้นำมาใช้คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน (Home-Based Learning – HBL) โดยการจัดการเรียนรู้ที่บ้านแรกเริ่มนั้นเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้านเน้นที่เด็กพิเศษ (Special Need) ที่ไม่สามารถเรียนร่วมในโรงเรียนได้ จึงออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ออนไลน์ โดยครอบครัวทำงานร่วมกับครูที่โรงเรียน ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่บ้านมากกว่าที่โรงเรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในการเรียนที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับการเรียนรู้ในโรงเรียน หรือเป็นรูปแบบที่คล้ายคลึงกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Homeschool) ที่แพร่หลายออกไปในหลายประเทศทั่วโลกทั้งในยุโรป แคนาดา และสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ หลายประการเช่น ความไม่พึงพอใจต่อการจัดระบบการศึกษาของรัฐ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และเครือข่ายสารสนเทศที่ช่วยให้พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาที่บ้านได้ด้วยตนเอง เป็นต้น (นภเนตร ธรรมบวร, 2557)

แนวคิดในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้านที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามแนวคิด “การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา การศึกษาเอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการเตรียมความพร้อมทักษะที่สำคัญในช่วงปิดเทอมให้แก่ ผู้เรียน ทั้งภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น โค้ดดิ้ง (coding) เป็นต้น แนวนโยบายดังกล่าว มีพื้นฐานการดำเนินการ 6 แนวทาง และมีการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีรายละเอียดพื้นฐานการดำเนินการ 6 แนวทาง ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

1) จัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง “การเปิดเทอม” หมายถึง การเรียนที่โรงเรียนหรือการเรียนที่บ้าน ทั้งนี้การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผลการประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิด

2) อำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคน สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้

3) ใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การเสนอขอช่องดิจิทัล TV จากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) จำนวน 17 ช่อง เพื่อให้ นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ ทั้งนี้ไม่มีการลงทุนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ใด ๆ เพิ่มเติมโดยไม่จำเป็น ซึ่ง กสทช. อนุมัติให้เริ่มออกอากาศเป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2563 เป็นต้นไป หรือจนกว่า จะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ โดยช่องดิจิทัล TV จำนวน 15 ช่อง เป็นของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 1 ช่อง เป็นของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และอีก 1 ช่อง เป็นของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยให้ออกอากาศแบบ ความคมชัดปกติ (SD)

4) ตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ตั้ง และกระทรวงศึกษาธิการ จะสนับสนุน เครื่องมือและอุปกรณ์ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

5) ปรับปฏิทินการศึกษาของไทยให้เอื้อต่อการ “เรียนเพื่อรู้” ของเด็กมากขึ้น รวมทั้งมีการปรับตารางเรียนตามความเหมาะสมโดยเวลาที่ชัดเจนจะคำนึงถึงภาระของทุกคนและการได้รับความรู้ครบตามช่วงวัยของเด็ก

6) บุคลากรทางการศึกษาทุกท่านจะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องและทำให้ทุกฝ่ายได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สกล.) จึงได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในช่วงสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ของสถานศึกษาระดับปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน (Home-Based Learning) โดยออกแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง อย่างเหมาะสมตามความพร้อมและความแตกต่างของแต่ละครอบครัว เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา (โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563, น.1-2)

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำรวจข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและความพร้อม ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในภาวะวิกฤต COVID – 19 ของครู และสถานศึกษาระดับปฐมวัยสำรวจความพร้อมของผู้ปกครองในการใช้เครื่องมือ/สื่อออนไลน์ และความพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกันกับเด็กปฐมวัย

2. แนวทางการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน (Home-Based Learning) อย่างเหมาะสมตามความพร้อมและความแตกต่างของแต่ละครอบครัว โดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่าง สถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Online) เหมาะใช้สำหรับครอบครัวที่มีความพร้อมด้านคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือและสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยครูจัดทำคู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตารางการจัดการกิจกรรมแต่ละวัน รายละเอียดการจัดกิจกรรม จัดการเรียนการสอนหรือเล่านิทานผ่านคลิป ส่งให้กับผู้ปกครองเป็นระยะแต่ละสัปดาห์ หรือตาม

ระยะเวลาที่เหมาะสม โดยมีการติดตามผลให้ผู้ปกครองถ่ายภาพชิ้นงานหรือบันทึกวิดีโอการทำกิจกรรมของเด็กส่งให้ ครูทางไลน์กลุ่ม และอาจมีการกำหนดวันพบปะครูและเพื่อนร่วมห้องผ่านระบบแอปพลิเคชัน Zoom, Microsoft Teams, Google Hangouts , Line ฯลฯ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบโทรทัศน์/สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (On-AIR/On-Demand) เหมาะใช้สำหรับผู้ปกครองที่มีความพร้อมด้านโทรทัศน์สามารถรับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม (DLTV) จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน หรือคู่มือการเรียนรู้ผ่านดาวเทียม (DLTV) ส่งให้ผู้ปกครองที่บ้าน หรือผู้ปกครองมารับที่สถานศึกษาเพื่อให้เด็กนำไปใช้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านเป็นระยะแต่ละสัปดาห์หรือตามระยะเวลาที่เหมาะสม

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) เหมาะใช้สำหรับครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีหรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยสถานศึกษาให้ครูออกเยี่ยมบ้านของเด็ก เพื่อจัดส่งคู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตารางการจัดกิจกรรมแต่ละวัน รายละเอียด การจัดกิจกรรม จัดชุดสื่อวัสดุอุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจหรือชี้แจงให้กับ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้อย่างถูกต้อง และบรรลุตามวัตถุประสงค์

3. สถานศึกษาดำเนินการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยมีส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้วยการลงมือกระทำบูรณาการผ่านการเล่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) จึงมีความเหมาะสมที่สุด แต่บางกิจกรรมสามารถใช้หรือบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Online) หรือผ่านระบบโทรทัศน์/สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (On-AIR/On-Demand) ตามความเหมาะสมและความพร้อมของผู้ปกครอง

4. สถานศึกษาติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านของผู้ปกครองจากไลน์กลุ่ม ผู้ปกครองหรือจากการออกเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังปัญหาอุปสรรคจากผู้ปกครอง และปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และติดตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามคู่มือเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) หรือแอปพลิเคชัน KhunLook หรือแอปพลิเคชันอื่น

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งต้นสังกัดกำกับดูแลให้สถานศึกษา (โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ดำเนินการตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) เพื่อส่งเสริมและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และรายงานให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดทราบ

นโยบายของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (สนศ.) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563, น.9-10) ซึ่งการเตรียมการจัดการเรียนรู้ของกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นการดำเนินการให้ครอบคลุมนักเรียนทุกคน ทั้งกลุ่มที่มีความพร้อมในการเรียนออนไลน์และกลุ่มที่ไม่พร้อมเรียนออนไลน์ สามารถเรียนรู้ผ่าน 4 ช่องทาง (4 on) ได้แก่

1) Online โดยการสอนสดผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งครูสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนได้โดยใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Microsoft Team, Google Classroom, Zoom, Facebook live เป็นต้น โดยจะมีตารางเรียนออนไลน์ที่โรงเรียนจัดไว้และแจ้งให้นักเรียนทราบ ส่วนการเรียนนอกตารางเรียนครูจะจัดหาสื่อออนไลน์ เช่น คลิปวิดีโอต่าง ๆ ตารางสอน DLTV เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนใช้เรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา

- 2) On air โดยใช้สื่อ DLTV ภายใต้คำแนะนำและการติดตามดูแลของครู
- 3) On hand โดยการจัดส่งเอกสารต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง เช่น คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง หนังสือเรียน ใบงาน แบบฝึกหัด เป็นต้น
- 4) On site จัดกลุ่มผู้เรียนขนาดเล็กที่โรงเรียนสำหรับการประเมินผล โดยติดตามผลจากครูเป็นระยะ และโรงเรียนรายงานผลให้สำนักการศึกษาทราบทุกสัปดาห์ทาง Google Form

จากสถานการณ์การแพร่ระบาด จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติการณ์พร้อมทั้งสร้างศักยภาพใหม่ ๆ เพื่อรองรับให้การจัดการศึกษายังมีความต่อเนื่องและช่วยแก้ปัญหาในกับผู้เรียนตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ การจัดการศึกษาในแต่ละประเทศจึงแตกต่างกันออกไป เช่นในประเทศสิงคโปร์ ได้มีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน Home-Based Learning โดยสิงคโปร์เริ่มเปลี่ยนไปใช้การจัดการเรียนรู้ที่บ้านเต็มรูปแบบ (Full Home-Based Learning) ตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน 2563 ถึง 4 พฤษภาคม 2563 หลังจากได้ทดลองการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน 1 วันต่อสัปดาห์ก่อนหน้านี้ในช่วงเดือนเมษายน 2563 ในประเทศออสเตรเลียใช้รูปแบบ Home-Based Learning, Home-schooling และ distance education ขณะที่สหรัฐอเมริกาใช้รูปแบบ Remote Learning หรือการศึกษาทางไกล การจัดการเรียนรู้ที่บ้านสามารถส่งเสริมการเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยและจัดกิจกรรมให้เด็กมีทักษะที่จำเป็นอย่างเหมาะสมภายใต้ความแตกต่างและความพร้อมของแต่ละครอบครัว สำหรับการจัดโปรแกรมตามความพร้อมของผู้ปกครอง แบ่งได้ 3 ลักษณะ (อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2564) ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบออนไลน์ ในครอบครัวที่มีความพร้อม ทั้งในลักษณะ “สื่อสารทางเดียว” ครูส่งตารางกิจกรรม รายละเอียด เล่านิทานผ่านคลิป ความรู้ ให้ผู้ปกครองเป็นระยะแต่ละสัปดาห์ และผู้ปกครองถ่ายรูปลงงาน อัปเดตวิดีโอผลงานเด็กส่งกลับให้ครู หรือ การสื่อสาร 2 ทาง คือ การใช้ Zoom หรือ Microsoft Teams หรือ Google Hangouts นัดเวลาเจอครูและเพื่อน โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม
2. การเรียนรู้แบบกึ่งออนไลน์ ผู้ปกครองอาจจะไม่มีคอมพิวเตอร์ มีแค่มือถือ หรือไม่พร้อมด้านเทคโนโลยี โรงเรียนอาจมีสื่ออุปกรณ์ส่งให้ที่บ้าน หรือผู้ปกครองมารับสื่ออุปกรณ์ที่โรงเรียน คู่มือ และนำไปใช้กับเด็กที่บ้าน 2 สัปดาห์ครั้ง และสื่อสาร ส่งคลิปวิดีโอ กิจกรรม ผ่านกลุ่มไลน์
3. การจัดการเรียนรู้แบบออฟไลน์ สำหรับครอบครัวที่ไม่พร้อมด้านเทคโนโลยี ครูอาจจะต้องเยี่ยมบ้าน จัดชุดอุปกรณ์ หนังสือภาพ ของเล่น สี และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง พูดคุยแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ช่วงนี้ได้

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับปฐมวัยโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน

การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้กับเด็กปฐมวัยโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้านอย่างเหมาะสมร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครูและผู้ปกครองภายใต้ความพร้อมและความแตกต่างแต่ละครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้ที่บ้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ดังนี้ (อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2564; พัชรี ผลโยธิน, 2558, น.1-37)

- 1) การจัดกิจวัตรประจำวัน ผู้ปกครองจัดตารางกิจวัตรประจำวันของเด็กที่เหมาะสมและยืดหยุ่นได้ การกำหนดตารางกิจวัตรควรสอดคล้องกับตารางกิจกรรมในสถานศึกษา เช่น การดื่มนม การล้างมือ การเข้าห้องน้ำ การรับประทานอาหารกลางวัน การนอนหลับพักผ่อน เป็นต้น รวมทั้งวางแผนจัดเตรียมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง
- 2) การออกแบบกิจกรรมปฐมวัย ต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะเด็กในวัย 2-3 ปี เน้นกล้ามเนื้อมัดใหญ่ การเคลื่อนไหว ขณะที่เด็กวัย 3-5 ปี เน้นเรื่องการใช้มือ กล้ามเนื้อมัดเล็ก ให้พร้อมสำหรับเขียน อาจจะทำให้ช่วยรดน้ำต้นไม้ จัดจาน ใส่เสื้อผ้าเอง การเรียนรู้ถัดมาคือ ด้านอารมณ์และจิตใจ มีกิจกรรมผ่อนคลาย ทำงานศิลปะ ฟังนิทาน เล่นบทบาทสมมติ เพื่อลดความเบื่อหน่าย ด้านสังคมพัฒนา ด้านการปฏิสัมพันธ์ สื่อสาร พูดคุยกับเพื่อนร่วมวัย ญาติพี่น้อง นัดเวลากลุ่มผู้ปกครองเพื่อให้เด็กได้เจอ

เพื่อนบ้าง ด้านการสร้างการจัดการเรียนรู้เน้นการดำรงชีวิตภายในบ้าน เป็นโอกาสที่ดี ให้เด็กเรียนรู้ทักษะชีวิต ดูแลตัวเอง ทำความสะอาดร่างกาย แต่งตัว รับผิดชอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ทำอาหาร ล้างจาน แกะไข ปัญหาเฉพาะหน้า ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีในเรื่องของ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชื่อมโยงกับหลักสูตร ของโรงเรียน สร้างทักษะการเรียนรู้ด้านภาษา และการสื่อสาร ฟังพูดอ่านเขียนตามวัย การที่ผู้ปกครองได้อ่านนิทาน ถ่ายทอดความคิดร่วมกับเด็ก จะได้ประโยชน์อัตโนมัติและธรรมชาติ รวมถึงกิจกรรมทางด้าน วิทยาศาสตร์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวิทยาศาสตร์ เช่น สสวท. สวทช. จะมีกิจกรรมง่าย ๆ ให้ทดลองผ่าน ทางเว็บไซต์ ผู้ปกครองสามารถค้นหาเพื่อทำกิจกรรมง่าย ๆ ที่บ้านได้ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำอาหาร การตวง ใส่น้ำส่วนประกอบเท่าไร เรื่องของ STEM Education ใช้เครื่องมือง่าย ๆ เช่น อุปกรณ์ ประกอบอาหาร เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือต่าง ๆ และ ออกแบบเรื่องของการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การให้ เด็กออกแบบ ประดิษฐ์สิ่งของเพื่อมาใช้ในสถานการณ์ปัจจุบัน สร้างประสบการณ์ที่เป็นจุดมุ่งหมาย เฉพาะ เช่น สถานการณ์โควิด คือ การให้ความรู้เรื่องสุขภาพ ล้างมือ เว้นระยะห่างทางสังคม กินอาหาร พักผ่อน ออกกำลังกาย เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ธรรมชาติ รู้ดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และรู้เศรษฐศาสตร์ บางครอบครัวอาจตกงาน และต้องมีอาชีพเสริม อาจให้เด็กมีส่วนช่วยเพื่อเรียนรู้ การออม

3. การสนับสนุนให้เด็กได้เล่น และเป็นแบบอย่างในการเล่นจินตนาการกับของเล่นต่าง ๆ นอกจากนี้ควรจัดของเล่นที่เด็ก ๆ ชอบให้เด็กมีโอกาสได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งให้เด็กได้เล่นกับวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับศิลปะ เช่น สีเทียน สีน้ำ แป้งโด การประดิษฐ์ หรือทดลองเล่นกับสิ่งง่าย ๆ เช่น พิมพ์ภาพ เป็นต้น

4. การส่งเสริมการอ่านโดยอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟังบ่อย ๆ ผู้ปกครองอาจให้เด็กนั่งตักพร้อม กับเล่านิทาน นอกจากนี้ ควรร้องเพลงเล่นกับนิ้วมือแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องในนิทานกับเด็ก

ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เวลาในการเรียนรู้ขั้นต่ำตามกิจกรรมที่ครูวางแผนไว้ อย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน เวลาและกิจกรรมที่แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนตามอายุเวลาเหล่านี้ เป็นเวลาโดยประมาณและอาจกำหนดเป็นรายบุคคล นักการศึกษาควรส่งเสริมให้คนทำงานกับเด็ก ๆ เพื่อจัดสรรเวลาและพื้นที่ให้เด็ก ๆ โอกาส เช่น กิจกรรมนิทาน กิจกรรมส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมสำรวจกลางแจ้ง กิจกรรมส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เป็นต้น

บทบาทของครูในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่บ้านระดับปฐมวัย (อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2563; Cook, 2020)

1. การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน

สถานศึกษาปฐมวัยและศูนย์ดูแลนักเรียนได้จัดสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการจัด การเรียนรู้ที่บ้านเป็นหลักแบบเต็มรูปแบบ (HBL) ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยโรงเรียนต่าง ๆ และได้มีการแบ่งปัน ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายและผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง และถือเป็นหน้าที่ที่โรงเรียนจะต้องติดต่อสื่อสาร กับนักเรียนในช่วงนี้เพื่อตรวจสอบความเป็นอยู่และความก้าวหน้าโดยทั่วไป นอกจากนี้ สถานศึกษาอาจ จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้อื่นๆให้ผู้ปกครองนำไปจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนที่บ้านในรูปแบบ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยการนำเสนอเอกสารที่บ้าน (On-Hand) เช่น แป้งโดว์ สีไม้ สีน้ำ สีเทียน สมุดวาดภาพ กาว หรือการจัดทำคู่มือ ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึก (อย่างน้อยต้องมีกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองร่วมกัน ประดิษฐ์ ของเล่นหรือของใช้จากกระดาษ วัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุธรรมชาติ เช่น กล้องนม ขวด กระจบอง แป้ง วัสดุ ธรรมชาติ) สถานศึกษาบางแห่งได้ออกแบบกล่องกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองนำไปจัดกิจกรรม ให้ผู้ปกครองและนักเรียนทำร่วมกัน

ภาพที่ 1 กล่องกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Box) ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา (ปฐมวัย)

2. การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน

เนื่องจากการจัดกิจกรรมรูปแบบ Home-Based Learning นี้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองในการให้คำแนะนำ และให้การช่วยเหลือครอบครัว สถานศึกษาติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านของผู้ปกครองจากไลน์กลุ่ม ผู้ปกครอง หรือจากการออกเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังปัญหาอุปสรรคจากผู้ปกครอง และปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และติดตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามคู่มือเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) หรือแอปพลิเคชันอื่น

3. การรับการอบรมวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเพื่อการสอน ซึ่งอาจมีความแตกต่างระหว่างวิธีที่ครูนำเสนอเนื้อหาและการมีส่วนร่วมของเด็ก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูที่จะเรียนรู้วิธีการออกแบบบทเรียนที่สามารถตอบสนองความสนใจและพัฒนาการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ด้วยการระบบการใช้งานที่หลากหลาย โรงเรียนสามารถจัดหาทรัพยากรและเชิญผู้เชี่ยวชาญในการฝึกอบรมครูวิธีการใช้ระบบต่างๆบนแพลตฟอร์ม เช่น Google Docs, Microsoft Teams และ Zoom เพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วมชั้นเรียน รวมทั้งติดตามการมีส่วนร่วมและความเข้าใจของเด็กในทักษะและความรู้ที่สอนผ่านชุดกิจกรรมภายในและนอกห้องเรียน

4. การสนับสนุนดูแลด้านสุขภาพจิตที่ดีของเด็ก ครูและผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างครู ระหว่างนักเรียน และระหว่างทั้งครูและเด็ก ถึงแม้เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ ผู้บริหารโรงเรียนควรติดต่อและสนับสนุนครู ผู้ปกครอง และนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพราะการเชื่อมต้อมีความสำคัญในการลดความรู้สึกของการแยกตัว สิ่งนี้ยังให้โอกาสสำหรับโรงเรียนเพื่อระบุนักเรียนที่มีความเสี่ยงที่อาจต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือเพิ่มเติม นอกจากนี้ โรงเรียนควรให้บริการให้คำปรึกษาอย่างมืออาชีพด้วยเพื่อส่งเสริมการดูแลตนเองและสนับสนุนครู ผู้ปกครอง และผู้เรียน

การเตรียมความพร้อมของผู้ปกครองระดับปฐมวัยในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน
(อรพรรณ บุตรกัตติญ, 2563)

1. ผู้ปกครองต้องเตรียมความพร้อมของตัวเอง จัดสรรเวลาผู้ปกครองบางครอบครัวอาจต้องทำงาน ที่บ้าน (Work from home) และดูแลลูกที่บ้าน โดยครูให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้ปกครองส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับลูกอย่างตรงจุด สิ่งที่สำคัญ คือ พ่อแม่ได้เห็นพัฒนาการลูก วิเคราะห์ร่วมกับครู เพื่อจัดกิจกรรมที่ตรงกับเด็กมากขึ้น นกเนตร ธรรมบวร (2557, น. 14-9) กล่าวว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาที่บ้านมีความเชื่อร่วมกันประการหนึ่ง คือเชื่อว่าเด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เด็กเกิดมาพร้อมกับธรรมชาติที่ต้องการเรียนรู้ และพ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญคือ ให้เวลาและเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ ทดลอง และสำรวจสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

2. เตรียมความพร้อมของเด็ก ต้องมีการกำหนดชัดเจน เพื่อให้เด็กมีโครงสร้างทางเวลา ไม่ต้องปรับตัวมากเมื่อต้องเปิดเทอม การที่เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและมีความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรมจะเป็นการฝึกฝนให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ และการกำกับตนเอง (Self-regulation) เป็นทักษะที่ช่วยให้เด็กบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น ต้องทำตารางเวลา เวลาเรียน รับประทานอาหาร ฝึกวินัย รับผิดชอบต่อ

3. ข้อตกลงภายในบ้านที่ชัดเจน ผู้ปกครองต้องพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับข้อตกลงภายในบ้านที่ชัดเจน สร้างความเข้าใจกับเด็กว่าถึงแม้เด็กจะทำกิจกรรมที่บ้านแทนที่โรงเรียน เด็กจำเป็นต้องมีกติกาในบ้านคล้ายกับกติกาที่เด็กต้องปฏิบัติที่โรงเรียน เช่นการกำหนดเรื่องเวลาเล่นที่ชัดเจน มีเวลาปล่อยให้เล่นอิสระ และข้อตกลงหลังจากเล่นเสร็จต้องเก็บ การสร้างวินัยให้เด็กเคยชินในแต่ละวัน

4. เตรียมเวลา โรงเรียนอาจจะยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมที่บ้านเป็นรายสัปดาห์ ไม่ใช่รายวัน เพื่อให้ครอบครัวสามารถจัดตารางเวลาได้

5. พื้นที่การเรียนรู้ จัดพื้นที่ให้เด็กได้เล่น หากบ้านไหนไม่มีพื้นที่กว้าง อาจจะจัดเวลา เปลี่ยนอุปกรณ์ให้ทุกอย่างมีความชัดเจน ทั้งพื้นที่เพื่อการเคลื่อนไหวเสียงดัง พื้นที่สงบ พื้นที่นอกบ้าน หากมีการจัดพื้นที่อย่างเหมาะสมเด็กจะมีการเรียนรู้ที่หลากหลาย

6. การเตรียมอุปกรณ์ ผู้ปกครองกับเด็กร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม เช่น หนังสือ ภาพ สี กระดาษ กาว กรรไกร เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้มีทักษะการช่วยเหลือตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อ ผู้ปกครองช่วยจัดเตรียมอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ร่วมกับครู เช่นคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต เป็นต้น

7. การติดต่อสื่อสารทางออนไลน์ ผู้ปกครองอาจจะต้องมีความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์ หากไม่พร้อม ต้องมีความช่วยเหลือจากทางโรงเรียนในการใช้ช่องทางอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครอง

บทสรุป

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังคงระบอบอย่างต่อเนื่องเป็นระลอก โดยการระบาดของสายพันธุ์ใหม่ ๆ ส่งผลให้แต่ละประเทศยังไม่สามารถหยุดยั้งการแพร่ระบาดได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรจัดให้มีการเรียนการสอนอย่างหลากหลายรูปแบบเพื่อบรรเทาปัญหาทางการศึกษาให้กับผู้เรียน โดยเริ่มจากการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาและมาตรการของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยโดยเน้นความปลอดภัย ให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ ให้มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและความพร้อม ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการสำรวจความพร้อมของผู้ปกครองในการใช้เครื่องมือ/สื่อออนไลน์ และความพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกับเด็กปฐมวัย มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อผู้ปกครองที่อาจจะมีความสามารถในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน โดยจัดทั้งในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบโทรทัศน์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยให้สถานศึกษา จัดการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม (DLTV) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Online) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระดาษส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) และการจัดแบบผสมผสาน

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ที่ส่งเสริมให้จัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง “การเปิดเทอม” หมายถึง การเรียนที่โรงเรียนหรือการเรียนที่บ้าน จึงทำให้การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้กับเด็กปฐมวัยให้เกิดพัฒนาการสมวัยทั้ง 4 ด้านโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้านจึงต้องอาศัยความร่วมมือที่สำคัญระหว่างครูและผู้ปกครอง ได้แก่พัฒนาการด้านร่างกาย ครูและผู้ปกครองต้องสนับสนุนให้เด็กได้มีช่วงเวลาในการเล่น ออกกำลังกาย และเคลื่อนไหวตามครูปานระบบออนไลน์และในกิจวัตรประจำวัน ด้านพัฒนาการอารมณ์-จิตใจ เด็กปฐมวัยต้องได้รับการส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุขผ่านกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือ

ปฏิบัติ พัฒนาการด้านสังคม ครูและผู้ปกครองกำหนดกิจวัตรประจำวันให้สอดคล้องกับกิจวัตรประจำวันของสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ จัดการเรียนรู้เน้นทักษะชีวิตภายในบ้านดูแลตัวเอง ทำความสะอาดร่างกาย แต่งตัว รับผิดชอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และพัฒนาการด้านสติปัญญาในการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เชื่อมโยงกับหลักสูตรของสถานศึกษา สร้างทักษะการเรียนรู้ด้านภาษา และการสื่อสาร ฟังพูดอ่านเขียนตามวัย

นอกจากพ่อแม่จะมีบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยแล้วครูยังคงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน ในรูปแบบ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) เช่น แป้งโดว์ สีไม้ สีน้ำ สีเทียน สมุดวาดภาพ กาว หรือการจัดทำคู่มือ ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึก เป็นต้น เพื่อให้ผู้ปกครองนำไปจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองและนักเรียนทำร่วมกัน รวมทั้งมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างครูกับผู้ปกครองเพื่อประเมินและส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการทำงานประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองยังคงมีความสำคัญเสมอไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใดก็ตาม เพราะการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย ยังเป็นสิ่งที่ท้าทายเพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่องเนื่องจากเด็กปฐมวัยยังเป็นช่วงของเด็ก เล็กที่รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์นับเป็นอุปสรรคสำคัญในวัยนี้ หากแต่ว่าการใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กได้อย่างต่อเนื่องกรณีที่ผู้ปกครองไม่สามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่บ้านได้ ความสำคัญของบทบาทของครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพจากประสานความร่วมมือระหว่างและสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). *แนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ของสถานศึกษาระดับปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นจาก http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2021/7/25773_2_1626856112629.pdf
- นภเนตร ธรรมบวร. (2558). การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา* (หน่วยที่ 12-15, น. 14-9). นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรี ผลโยธิน และอรณี หรดาล. (2558). *หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในเอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย*. สืบค้นจาก <http://www.onec.go.th/th.php/book/BookView /1779>
- อรพรรณ บุตรกัตถ์. (2563). *โรงเรียนหยุดการเรียนรู้อะไรไม่หยุด เสริมพัฒนาการปฐมวัยอย่างไรในช่วงโควิด*. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/879530>.
- Cook, M. (2020). The reality of home-based learning: Roles of parents, teachers, and school administration in promoting self-directed learning. *Journal of School Administration Research and Development*, 5(52), 86–92. Retrieved form <https://doi.org/10.32674/jsard.v5i52.2841>
- Gayatri, M. (2020). The implementation of early childhood education in the time of covid-19 pandemic: A systematic review. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 8(6), 46–54. Retrieved form <https://doi.org/10.18510/hssr.2020.866>